

Lệ Đá

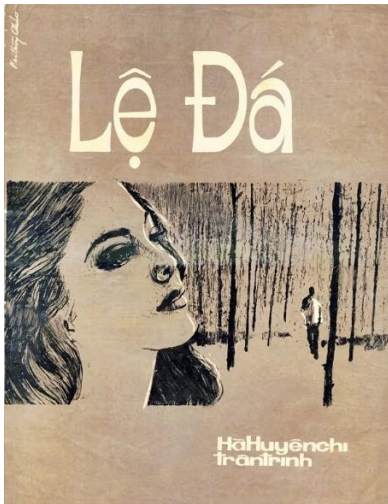
Tám Vạn

“Nhạc phẩm ‘Lệ đá’ trước hết không phải là một bài thơ phổ nhạc. Tôi đã đặt lời cho bản nhạc (vốn không tên) của nhạc sĩ Trần Trịnh. Do một mối duyên đặc biệt, một người bạn tên Đông chơi Clarinet, giới thiệu Trần Trịnh với tôi, khi đó Trần Trịnh vẫn chưa có nhiều tiếng tăm trong làng tân nhạc”

(Thi sĩ Hà Huyền Chi)

“Nhạc sĩ Trần Thiện Thanh đã xuất bản các tờ nhạc ‘Lệ đá’, thời đó giá khoảng 7 đồng một bản và con số phát hành lên tới hàng trăm ngàn bản. Nhật Trường Trần Thiện Thanh đã đặt mua 2 chiếc xe hiệu Peugeot làm quà cho Trần Trịnh và Hà Huyền Chi. Xe từ Pháp quốc chở bằng đường biển chưa kịp tới nơi thì Sài-Gòn bị thất thủ vào tháng 4 năm 1975”

(Nhạc sĩ Trần Trịnh)

Nhạc sĩ Trần Trịnh

Nhạc sĩ Trần Trịnh tên thật là Trần Văn Lượng (1937-2012) sinh quán ở Thái-Lan nhưng lớn lên ở Hà-Nội. Năm 1946, ông theo gia đình vào Sài-Gòn vì phụ thân là nhân viên tòa đại sứ Pháp. Niềm đam mê âm nhạc sớm bộc phát từ tuổi thiếu niên nhưng ông không được cha mẹ khuyến khích. Ở trường Lasan Tabert, ông được thọ giáo nhạc lý với sư huynh Rémi Trịnh Văn Phước. Để bày tỏ lòng ngưỡng mộ và biết ơn, ông chọn nghệ danh Trần Trịnh cho sự nghiệp âm nhạc sau này.

Với sáng tác đầu tiên “Cung Đàn Muôn Diệu” ở tuổi 14 nhưng mãi đến 3 năm sau, nhạc phẩm này mới được nhà xuất bản An Phú phát hành vào năm 1954. Tiếp theo là những sáng tác “Chuyến xe về Nam” (1955), “Viết trên đường nở hoa” (1956) nhưng Trần Trịnh vẫn là cái tên mờ nhạt trong giới giải trí ở Sài-Gòn.

Nhạc sĩ Trần Trịnh thời trai trẻ

Sau ngày giã từ quân ngũ, Trần Trịnh trở lại Sài-Gòn và tiếp tục theo học âm nhạc với thầy Rémi. Buổi tối, ông góp tiếng đàn dương cầm tại các phòng trà và hộp đêm để độ nhật. Dịp này, ông quen biết nhạc sĩ Nhật Ngân và liên danh Trịnh Lâm Ngân ra đời từ đó với nhiều nhạc phẩm nổi tiếng như “Xuân này con không về”, “Cảm ơn”, v...v... Cũng trong thời gian này, Trần Trịnh trở thành nhạc trưởng của ban đại hòa tấu và hợp xướng Đồng Đa trên đài truyền hình số 9. Ngoài ra, nhạc sĩ Trần Trịnh có công khai phá và rèn dũa viên ngọc thô ở miền đất đỏ Bình-Long trở thành “nữ hoàng kích động nhạc” hay “búp bê lửa” Mai Lệ Huyền.

Tuy sáng tác không nhiều nhưng giới yêu nhạc đặc biệt yêu thích nhạc phẩm “**Lệ đá**” của ông do thi sĩ Hà Huyền Chi đặt lời ca. “Lệ đá” cũng được chọn làm nhạc phẩm chính (soundtrack) do ca sĩ Khánh Ly trình bày cho cuốn phim cùng tên do đạo diễn Võ Doãn Châu thực hiện vào năm 1971 với các tài tử màn bạc danh tiếng. Ngoài “Lệ đá”, nhạc phẩm “**Tiếng hát nửa vời**” của Trần Trịnh cũng được nhiều ca sĩ hữu danh chọn lựa để trình diễn hằng đêm ở phòng trà và thu thanh vào băng, đĩa nhựa.

Bị kẹt lại ở Sài-Gòn sau ngày 30 tháng Tư năm 1975, Trần Trịnh không còn được viết nhạc nữa mà chỉ cộng tác với các gánh hát cải lương hay mấy nhóm ca nhạc tạp kỹ đi lưu diễn khắp các tỉnh thành để mưu sinh. Mãi đến khi có phong trào “đổi mới”, các phòng trà được phép hoạt động trở lại, Trần Trịnh được mời làm nhạc trưởng tại phòng trà Đệ nhất khách sạn, là nơi ông đã từng cộng tác vào đầu thập niên 70. Sau đó, ông phụ trách ban nhạc của vũ trường Maxim’s cho đến ngày sang Mỹ định cư theo diện đoàn tụ gia đình vào năm 1995.

Ở miền đất mới, ông tiếp tục sáng tác, cộng tác với các vũ trường, trung tâm băng nhạc cho đến khi sức khỏe không còn cho phép và âm thầm qua đời ở tuổi 75.

Nhạc phẩm “Lệ đá”

Trong tân nhạc Việt-Nam, các nhạc phẩm được phổ từ thơ thường rất phổ biến vì khi nhạc sĩ tìm được cảm hứng từ một câu thơ, một phân đoạn hay trọn bài thơ thì dễ dàng sáng tác thành một tác phẩm âm nhạc như ý. Trái lại đặt lời cho một bản nhạc sẵn có thường hiếm hoi bởi thi sĩ không phải là nhạc sĩ nên khó cảm nhận được những ý tình mà nhạc sĩ gửi gắm qua một điệu nhạc hay một bản nhạc không lời. Tuy vậy, “Lệ đá” không phải là duy nhất và trong quá khứ đã có một số lời ca vốn được dệt từ những nốt nhạc lung linh trên trang giấy mới.

Nhạc sĩ Trần Trịnh sáng tác “Lệ đá” vào giữa thập niên 60 khi chưa có tên tuổi trong làng tân nhạc. Duyên văn nghệ đã đưa nhạc sĩ Trần Trịnh gặp gỡ thi sĩ Hà Huyền Chi, để rồi “Lệ đá” được Hà thi sĩ gieo những lời ca đẹp như thơ vào cung điệu lãng mạn, du dương của nhạc sĩ họ Trần. Không chỉ đặt một lời đầu tiên mà có đến 5 lời chạy theo mạch xúc cảm của thời gian. (*) Lời ca nào cũng ngập tràn cảm xúc nhưng lời ca thứ nhất luôn được yêu thích và được giới yêu nhạc thuộc lòng nhiều nhất cho đến bây giờ.

Thi sĩ Hà Huyền Chi

Theo lời đề nghị của ca sĩ Nhật Trường, nhạc sĩ Trần Trịnh soạn cấp tốc phần hoà âm cho ban nhạc và 2 bè khác cho hai ca sĩ Mai Hương, Như Thủy. Chỉ nửa giờ sau, nhạc phẩm “Lệ đá” được thu thanh với 3 giọng ca điêu luyện và phát trên làn sóng điện tử đô thành tới miền lục tỉnh hay tận miền giới tuyến xa xôi. Tờ nhạc “Lệ đá” được nhóm Tiếng Hát Đồi Mươi của ca sĩ Nhật Trường phát hành và đem lại nguồn lợi tức dồi dào với số bán kỷ lục.

Tình yêu vượt thời gian và vượt cả không gian nhưng cũng không sao gìn giữ được. Anh và em là hai chuyến xe đi ngược hướng nên chỉ kịp vẫy tay chào rồi mang theo mỗi người một nỗi nhớ mênh mang ...

*“Hỏi đá xanh rêu bao nhiêu tuổi đời
Hỏi gió phiêu du qua bao đỉnh trời
Hỏi những đêm sâu đèn vàng héo hắt
Ái ân bây giờ là nước mắt
Cuối hồn là thoáng nhớ mong manh”*

Trong tình yêu, người ta thường mơ ước được cùng nhau đi hết đoạn đường trần dẫu cho mưa bay, gió cuốn. Ước cho đất trời dừng dấy lên giông bão để tình mình được bền lâu và cùng nhau tận hưởng những phút giây say sưa, đắm đuối ...

*“Thuở ấy tôi như con chim lạc đàn
Xoải cánh cô đơn bay trong chiều vàng
Và ước mơ sao trời đừng bão tố
Để yêu thương càng nhiều gần bó
Tháng ngày là men say nguồn thơ”*

Thầm hỏi người thương có còn nhung nhớ gì không khi tình yêu vỡ cánh. Ở đây, ngày vẫn lên, đêm vẫn xuống và kỷ niệm cứ vọng về cho sầu héo tim cô ...

*“Tình yêu đã vỡ cánh rồi
Là hoa rút mật cho đời
Chắt chiu kỷ niệm dĩ vãng
Em nhớ gì không em ơi”*

Những tờ thư cũ là chứng tích của một thuở hẹn hò, tay trong tay, mắt chìm trong đáy mắt. Màu áo ấy khuất rồi trong màn mưa lạnh và để lại một khoảng trời trống vắng thiếu ánh trăng xanh ...

*“Màu áo thiên thanh thơ ngây ngày nào
Chìm khuất trong mưa mưa bay rạt rào
Đọc lá thư xưa một trời luyến tiếc*

*Nhớ môi em và màu mắt biếc
Suối hẹn hò trắng xanh đầu non”*

Phim “Lệ đá”

“Lệ đá” là cuốn phim đầu tay của đạo diễn Võ Doãn Châu sau thời gian theo học ngành đạo diễn ở Paris. Ông là một trong số ít các đạo diễn được đào tạo bài bản trong giai đoạn này. Cho dù nội dung phim được chuyển thể từ truyện ngắn “Đại úy Trường Kỳ” trong tập truyện “Ba người lính nhẩy dù lâm nạn” (1960) của nhà văn Nguyễn Mạnh Côn nhưng vì nhạc phẩm “Lệ đá” rất nổi tiếng ở Sài-Gòn từ giữa thập niên 60 nên đạo diễn Võ Doãn Châu đã chọn luôn tựa bài hát để đặt tên cho cuốn phim kinh dị đầu tiên của nền điện ảnh Việt-Nam.

Phim do hãng Cinévina sản xuất với sự góp mặt của các tài tử La Thoại Tân, Thanh Lan, Đoàn Châu Mậu, Bà Năm Sa Đéc, Ngọc Phu, Phượng Trang, Thái Chi Lan và đoạt giải nhất tại Đại hội điện ảnh Việt-Nam lần thứ 3 năm 1971 (giải thưởng điện ảnh danh giá nhất thời bấy giờ).

Tài tử Đoàn Châu Mậu trong phim “Lệ đá”

“Lệ đá” là cuốn phim đen trắng được thực hiện trên “màn ảnh 35 ly” (phim nhựa có khổ rộng 35mm). Thời gian quay trong 23 ngày và được công chiếu ở Sài-Gòn năm 1972.

Dẫu mới biết nhau nhưng Kỳ (La Thoại Tân) và Trang (Thanh Lan) đã đem lòng quyến luyến và quấn quít bên nhau như đôi nhân tình. Khi phải chia tay người yêu để về lại nhà, Trang đi lạc vào một công trường đang xây dựng để rồi thiệt mạng vì một tai nạn. Máu từ cơ thể Trang chảy ra thấm vào cạnh đầu con kỳ lân bằng đá nhưng không thể nào rửa sạch được. Ít lâu sau, một khách sạn được dựng lên nơi đó.

5 năm sau, linh hồn Trang nhập vào xác một người đàn ông tên Huỳnh (Đoàn Châu Mậu) vừa bị vợ bắn chết. Trong thân xác mới, Trang quyết đi tìm Kỳ để đòi lại ân tình ngày cũ. Kỳ đang chuẩn bị cho lễ thành hôn nhưng bỗng nhiên bị ám ảnh bởi bóng hình ma quái của Trang. Kỳ quyết định trở về chốn cũ để tìm lời giải đáp. Nơi đây, Kỳ gặp lại Trang trong thân xác ông Huỳnh. Trong cơn mê say và khao khát yêu đương, Trang đuổi theo Kỳ như một bóng ma khiến chàng sợ hãi bỏ chạy. Trang cố đuổi theo và định giết Kỳ nhưng chợt nhận ra hình ảnh mới của mình trong mắt Kỳ, một xác thân của người đã chết. Trang hét lên kinh hoàng rồi lặng lẽ ra đi. Vết máu trên đầu kỳ lân cũng biến mất từ đó.

Nội dung cuốn phim chứa đựng những hiện tượng kỳ bí, rùng rợn và nhất là sự diễn xuất của những tên tuổi trong làng điện ảnh, nét lạnh lùng, gai góc của tài tử Đoàn Châu Mậu cùng hai gương mặt khả ái La Thoại Tân cùng Thanh Lan đã gây tiếng vang và góp phần thu hút khán giả đến rạp đông đảo.

() Lời 3 của “Lệ đá” được hoàn tất vào tháng 9.1968. Lời 4 được viết riêng cho Khánh Liên, từ tháng 4 đến tháng 7.1975. Lời 5 được viết riêng cho Nguyệt Lăng năm 1992*